

פרוטוקול מס' 3

מישיבת ועדת שירותים ציבוריים שנערכה
ביום ג', ג' באדר חשל"ד, 26 בפברואר 1974, בשעה 11.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

ח. גרוסמן - היו"ר
א. זמיר
י. בארי
מ. דרובלס
מ. ידיד
ל. דיציאן
ב.צ. קשת
מ. גז
א. ורדיגר
פ. חריש
א. גיבלבר
ה. זיידל

מוזמנים:

מ. חזני - שר הסעד
ד"ר א.מ. קורץ - מנכ"ל משרד הסעד
א. הופמן - דובר משרד הסעד
ב.צ. דל - עוזר השר

מזכירת הוועדה:

ש. כרם

ר ש מ ה:

בהן מזל

סדר-היום: סקירת שר הסעד על פעולות משרדו.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מתכבדת לפתוח את הישיבה.
תרשו לי לברך את שר הסעד, אשר

נפגשנו אתו פעמים רבות בוועדה הזאת.

הנושא שעומד בפנינו הוא סקירת שר הסעד על פעולות משרדו בקרב משפחות במצוקה שנפגעו מן המלחמה ומן המצב הכלכלי החדש בעקבות המלחמה. אני משערת ששר הסעד יסקור בפנינו את מכלול הבעיות הקיימות במשרדו. אם מותר להביע משאלה - יגע השר גם בנושא שהוא אולי על שולחן ועדה אחרת ובמקרה זה משתלב כאן והוא עניין קצבאות זקנה וכן הלאה.

לפני שהשר יפתח, הייתי רוצה להעיר חשומת לב חברי הוועדה לסיכום ההצעות שהועלו במליאת הכנסת לדיון בקריאה ראשונה לחוק הנוער. אנחנו נדון בחוק בינומישי בשעה 11.00 במרכז קופת-חולים בת"א. כולכם קבלתם את ההזמנות בזמן.

בישיבה זו ישתתפו, בין היתר, פרופסור רסל מהחוג להגנת הילד בהדסה ירושלים; נציגי משרד הסעד, שני פקידי סעד, שיסבירו איך הדבר נראה במציאות, וכן נציגים של ההסתדרות הרפואית.

הסיכום נמצא בתיקים בצמוד לחוק.

האם לאותה ישיבה יביאו את התיקים עם החומר?

מ. ידיד:

את החוק והסיכום נביא לקראת הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

בסוף הישיבה אני אחלק עוד מסמך, ואני אבקש מחברי הוועדה לעיין בזה. כפי שזכור לכם, היחה הפגנה של נכים, שאינם נכי צה"ל ונכי פעולות איבה לפני הכנסת, ונציגים של שלש ועדות - יו"ר ועדת העבודה, יו"ר ועדת שירותים ציבוריים ונציג ועדת הכספים - קבלו משלחת שלהם בעקבות זאת התקיימו גם פגישות עם נציגי משרד האוצר והביטוח הלאומי ומכמנו את הפגישה. הסיכום הזה יחולק במהלך הישיבה והייתי רוצה שחברי הוועדה יידעו במה מדובר.

סקירת שר הסעד על פעולות משרדו

גבירתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, ותיקים כחדשים, חדשים

שר הסעד מ. חזני:

כותיקים. אני מודה על הברכה.

אני ערוך לסקירה הרבה יותר מקיפה, הזזה עם פעולות שירותי הסעד במשך הקדנציה הזאת, שהיא כמעט חופפת את תקופת כהונתי פחות שלושת רבעי שנה. לאו דווקא, ולא במיוחד לנושא שאח הצבעת עליו, גבירתי היו"ר, לאמר, איך השתקפה המלחמה בלשכת הסעד לגבי האוכלוסיה הנזקקת ללשכת הסעד.

אשר לאוכלוסיה הנזקקת בדרך קבע ללשכת הסעד - אני רוצה לומר משהו מעניין מאד ומרגש מאד, לדעתי, ואגב אורחא, מפריך או מזים דעה שנשמעה פה ושם, שהנזקקים, או רבים מהם, סחטנים ומנצלים את הלשכה. אני אומר, זאת הוצאת לעז על עניי ישראל, ומה שאני בא לומר בקשר עם המלחמה, מזים באופן מוכח את הלעז.

(המשך - שר הסעד מ. תזני):
 בוודאי, שכיך רבבות הנזקקים ללשכה
 ישנם כמה מאות של נרקומנים ושתיינים
 שמנצלים את הלשכה. אבל, בדרך כלל, אין הדבר כך.

בזמן המלחמה חששנו לגל של הסתערויות
 על הלשכה מצד הקליינטים הקבועים, שללא ספק, מצבם המשפחתי הורע, כי
 הבעל בצבא, או הבן של האמא הזקנה או אבא זקן, או של משפחה עם הרבה
 ילדים שהבן היה מפרנס.

לכן, חפשנו דרכים כיצד להעריך לכן,
 למרות שחלק גדול מהעובדים שלנו היה גם כן מגוייס.

מה קרה? - קרה שפתח עד למינימום מספר
 הפניות ללשכה, בכל הלשכות, במשך חודשים ארוכים ונובמבר מצד אנשים
 שפעמיים בשבוע פונים ללשכות בכל מיני עניינים, וכאשר העובדת
 הסוציאלית בקרה אצל המשפחות ושאלה אותן, מדוע לא רואים אתכם? הם
 ענו לה - מה עכשו, בשהבחרים שלנו נלחמים אנחנו נבוא עם הבעיות
 האישיות ללשכה? - לא נבוא. בשביל זה אמרתי, עובדה מעניינת, מרגש
 והיא מזימה את הילדים שדפלים על דרכה המכריע של האוכלוסיה הנזקקת.

לעומת זאת, מיד בהתחלה, אחרי הפסקה
 האש - יזמתי מבצע, אשר סוכים על כך עם ראש א"א, וקראנו לו מבצע
 של"ס - שדחה למשפחה המגוייסים, כי החבר שמפגידת בעיה, לאו דווקא
 בתחום החמרי, אצל אוכלוסיה גדולה, במעגלים הרבה יותר רחבים מהאוכלוסיה
 הקבועה. למשל, האשה עובדת זה בעל היה מביא את הילדים בצוק לבינה"ס.
 היא לא יכולה לעשות את זה; או האשה חולה; או אמא חולה; או שיש לאשה
 כל מיני סידורים בבנקים והיא לא מתמצאת בזה; או שהיא עובדת בערב
 והבעל היה שומר על הילדים, ועוד שורה ארוכה של בעיות מסוג זה,
 והמשפחה עומדת חסרת אונים, והבעל בחזית, אין לו מנוחה מכך.

לפי ההסדר הזה, שפועל עד עכשו, נוקמה
 בכל גודל כחובת לנושאים מסוג זה, כך שהלשכה יכולה לעזור, אם בתחום
 החמרי ואם באותם תחומים שהזכרתי. בכל גודל יש מפסים, חתימת מלא
 את הסופס. זה עובר עוד באותו יום לאחד משלושת המשדדים המחוייבים
 שלנו. למחרת זה כבר בלשכה מסויימת, ועוד באותו יום מבקר העובד ופותר
 בעיות מסוג זה, אם ע"י אנשי הלשכה, ע"י שכנים, ע"י ארגון מט"פ ועם
 גורמים מתנדבים אחרים.

כמובן, עכשו כאשר אנשי מילואים
 משתחררים, אלה הנמנים על האוכלוסיה הקבועה של משרד הסעד, מתעוררות
 בעיות חדשות, הבעיות שהיו קיימות תמול שלשום.

בחוק הזכאות לחייל, יש כמה וכמה
 סעיפים ועובדו גם תקנות כמו, חינוך, עבודה ושיכון. אין סעיף מיוחד
 לגבי סעד, כי הבעיה הייתה קיימת גם אתמול לגבי אותה אוכלוסיה.

אף על פי כן, מצאנו לנכון, בתוך אוהם
 חשעה המרכזים, להתחיל לפעול היום, והחלטנו שישב גם נציג של המשרד
 המחוזי של הסעד, ואם מתעוררת בעיה מיוחדת שהתעוררה גם בתקופת הלחימה,
 אם זה ילד במעון יום, שאתמול כאשר הבעל היה בבית, לא צריך היה לשלוח
 את הילד למעון, עכשו מוכרחים, כי האשה נאלצת לצאת לעבודה - אז
 צופנו מעונות.

כמו שאמרתי, בדעתי למקור בפניכם
 עד כמה שאפשר בזמן קצר, ירעה רחבה מאד של פעולות השירותים בתוך
 אותה תקופה שהזכרתי, שבה גדלו והתרחבו שרותי הסעד במידה לא משוערת.

(המשך - שר הסעד מ. חזני):
אבל לא זאת בלבד, לא רק גידול בכמות,
אלא חל שיפור ניכר בשירותים ובסוגי
השירותים שהמשרד והלשכה מגישים.

כדי להדגים בפניכם את הגידול בתחום
הכמותי, ומאחרי המספרים האלה עומדות פעולות - לעבור על הטבלה
שבכתב יד, המסומנת במס' 4 ו-5 - תקציב משרד הסעד, תקציב פיתוח.

תקציב משרד הסעד - תקציב רגיל לשנת
1970 היה 114 מליון ו-250 אלף ל"י. התקציב בשנת 1971 היה 158 מליון
ו-650 אלף ל"י. אם המדד בראשית שנת 1970 היה 100, בשנת 1971 המדד
היה 139. כפי שאחס רואים, שיעור הגידול השנתי הנומינלי היה 39%,
מדד המחירים עלה ב-12½%, הרי שיעור הגידול הריאלי היה 23.4%.

בשנת 1972 תקציב פתיחה היה 209 מליון
לירות. המדד 183, גידול נומינלי 32%, גידול ריאלי 9.2%, כי היה
גידול רב במדד והתוספת לא הדביקה את הגידול.

בשנת 1973 300 מליון לירות, גידול
שנתי נומינלי 44%, השוני 25%, גידול ריאלי כמעט 15%.

תקציב התחלתי לשנת 1974, אחרי קיצוצים,
שלצערי הייתי שותף להם הוא 525 מליון לירות, המדד 460, גידול שנתי
נומינלי 75%. במידה ותהיינה תנודות חבוא תוספת. כשאנחנו יורדים
לסור הנמוך יותר, משתקפות התוספות בתוך שנת התקציב.

עד עכשו עסקנו בהאשית שנה, לאמור
במשך כל אחת משלש השנים האלה היו תוספות שלא באו מעצמם, אלא אחרי
משא-ומתן עם שר האוצר. אני חייב לציין את פתיחותו לנושא זה גם
הפעם אחרי הקיצוצים.

אני רוצה לומר במאמר מוסגר - אני
מאחל לכם, ואני בטוח שתהיו ערים לנושא הזה שהוא מהווה אחד המוקדים
של החיים במדינה מעבר לתחום התברתי המוסרי בלבד. יש לנו השלכות מרחיקות
לכת יותר. אני בטוח שתהיו ערים. אני יודע שהתבררים מצויידיים בידע
הדרוש. אני מציע למפח בקורת ולייעץ מה שטעון עצה ולפקח על בצועה.

בתוך כל שנה היו תוספות לתקציב
בגלל שינוי המדד וגם בגלל שרותים חדשים שיזמנו, והדגשתי תוספות
ריאליות. הנחונים דלמטה משקפים זאת.

בשנת 1970 הפתיחה היתה 114 מליון
ו-250 אלף לירות. הוצאה למעשה היתה 133 מליון ו-800 אלף לירות;
בשנת 1971 - הפתיחה היתה 158 מליון 650 אלף לירות. הוצאה למעשה
היתה 188 מליון ו-400 אלף לירות. המדד 141, הגידול הריאלי 25%;
בשנת 1972 - הפתיחה היתה 209 מליון, הוצאה למעשה 259 מליון ו-750 אלף
לירות, המדד 194, גידול ריאלי 14.3%; בשנת 1973 - הפתיחה היתה
300 מליון לירות, המסיום היה 400 מליון; זה אמור, יכול להיות שזה
יהיה יותר. המדד 299, גידול ריאלי 23.2%; בשנת 1974 - תקציב מאושר
525 מליון לירות, מדד 392, גידול ריאלי לא יותר מ-5%, בה בשעה שלגבי
משרדים אחרים, בדרך כלל אין גידול ריאלי רק נומינלי. אני מאחל
לשר הסעד הבא, שיצליח להעלות גם באורח ריאלי את התקציב באמצע השנה.

תקציב פיתוח - בשנת 1970 3 מליון
ו-400 אלף לירות; בשנת 1971, 4 מליון ו-25 אלף לירות, גידול נומינלי
18%. לא הספיקו להעריך באופן ריאלי; בשנת 1972 - 11 מליון ו-833 אלף
לירות, גידול נומינלי 348%; בשנת 1973 - 31 מליון לירות, גידול נומינלי
912%; בשנת 1974 - 70 מליון לירות, גידול נומינלי 2058%.

(המשך - שר הסעד מ. חזני):
זה אשר להתרחבותו של המשרד, כפי שהוא
משתקף בתחומים המספריים. גידול כמותי
ורחב, אבל כמו שאמרתי, גם בעומק, באיכות, בהרחבת שירותים, ייזום
שירותים חדשים, שיפור שירותים והעמקת הטופולים השונים.

התקופה הזאת, כמובן, הייתה תקופה של
זעזועים חברתיים, זעזועים שחשפו בפני הציבור בעיות שהיו קיימות עוד
לפני מלחמת ששת הימים - אלא שהיו מחמת לשולתן.

עקב העלייה הגדולה ברמת-החיים, אחר-
מלחמת ההתשה, של כל שכבות האוכלוסיה, ועלייה מיוחדת של מתעשרים
והתעשרות נוצצת, נחשף העוני והמצוקה, ונתגלו הפערים שהיו קיימים,
והנושא חדר לתודעת הציבור ולממשל וניתן ביטוי לכך במדיניות משרד
הסעד ובביצוע מדיניותו, ואני אצביע על כמה נקודות עקריות מדשת
ענפה של פעילות העומדת מאחרי המספרים שאמרתי.

אבל, אולי מותר לי, גבירתי היו"ר,
להעיר הערה כללית מוקדמת ולבקש את תמיכתכם בנושא הזה, ואני מייעץ
לשר הסעד הבא לעמוד על כך בכל תוקף. בשלעצמי, פניתי בקשר לכך לראש-
הממשלה עוד לפני שנה בתזכיר, ושוחחתי אתה על כך לפני שבועיים, ואני
לה: כאדם בתוקף תפקידו, שלמד את הנושא בארץ, את המבנה של השרות
בארץ, ובהרבה ארצות אחרות - אני סבור שכך צריך להיות המבנה בארץ.
אני אעביר את דברי והצעותי לזה שראש הממשלה תיתן את התיק.

במשך כל אותה תקופה, ובעיקר בשנתיים
האחרונות, כאשר הזעזוע בציבור היה חזק יותר, התחילה במקביל קמפניה
צודקת אשר נעשתה בדרכים לא יפות, והשתתפו בה גם עובדי מדינה בכירים,
פרופסורים ועובדים סוציאליים, בעיקר בירושלים, נגד סטיגמה. סטיגמה
אינה יורדת לעולם מעצמה. סטיגמה יוצרים.

סעד זה בזיון. הוא מתת חסד. אפילו
המלה "שירותים סוציאליים" היא מלה מגונה. היא פוגעת בעניים. צריך
לשנות ל"שירותים אוניברסליים".

אשר לאוריינטציה של כל השירותים, זו
פרשה שאני לא נכנס לחוכה. זה לא ניתן, לא מבחינה כלכלית וזה לא תורם
לצמצום פערים סוציאליים.

משרד הסעד אינו צריך להיות משרד לעניים
בלבד. הוא צריך לעסוק בכל שיהותי הרווחה הנוגעים לכלל האוכלוסיה.
טענו רבים מזה"כ שהשתתפו בכל אותם ארבע השנים, ובעיקר בשנתיים
האחרונות, בדיון על תקציב משרד הסעד, ובכל הזדמנות אחרת - שצריך לשנות
את שמו של המשרד. לא צריך לקרוא לו משרד הסעד, אלא משרד שיקום ורווחה.
הרמב"ם אמר, שהמלה "צדקה" נגזרת מהמלה "צדק". אבל לא כך מקובל בציבור.

ברור ששינוי שם בלבד אינו פותר בעיות.
צריך לתת תוכן. אני אומר - כל השירותים האוניברסליים הנוגעים להבטחת
הכנסה, שרותים שהבטוח הלאומי מגיש, הם צריכים להיות בתחומי אותו
משרד.

ל. דיציאן: צריך לקחת בחשבון גם את משרד הכריאות.

שר הסעד מ. חזני: בארה"ב צדק. אני לא יודע אם זה טוב
בארה"ב. אבל, לא כל מה שטוב שם, טוב
גם לנו. אני מחבר על אלמנטים המבטחים הכנסה לכל מי שזקוק לכך.

ב.צ. קשת: האם משרד הסעד ערוך לכך?

שר הסעד - מ. חזני:

הוא ערוך לכך. הביטוח הלאומי צריך לעסוק, לדעתי, בדבר אחד - בגביה

ובחשלומים.

ל. דיציאן:

דווקא את הגביה רוצים להעביר לשר.

שר הסעד - מ. חזני:

זה לא מותר. הפונקציות האוניברסליות צריכות להיות אחד המרכיבים העיקריים של אותו משרד, שלא יהיה משרד לעניינים בלבד. לדעתי, אי-אפשר להמשיך בדרך הקיימת עד עכשו.

על כך בדיונים השונים.

אני מציע לכם לתמוך ברעיון הזה, לעמוד

מה הם השירותים העיקריים שלהם החמסרנו, במשך כל הזמן, הרחבנו והעמקנו אותם?

קודם כל הנושא של הבטחת הכנסה לעניים, לפי מצב קיים. היו מכסות תמיכה שנקבעו על יסוד ועדת הורוביץ בשנת 1966. זה התחיל לפעול בשנת 1968, ותמיד היה צריך להתווכח על תוספת כלשהי במסגרת תוספת היוקר. אבל זה לא הספיק, כי הבסיס היה מתחת לקו העוני.

לדעתנו, השקענו מאמץ רב להעמיד את זה על בסיס קבוע ריאלי והוא יעלה באופן אוטומטי. מבטח התמיכה נקבע ל-40% מהשכר הממוצע ברוטו באותה שנה. הנזקקים אינם משלמים מס-הכנסה, לכן, אצלם זה נטו. זאת אומרת, 40% ברוטו, זה בערך 52% מהשכר הממוצע נטו.

בתחום התמיכה הכלכלית, מתקבלת תמונה כזאת. לוח מס' 4 המדבר על התפתחות מכסות הסעד בשנים 1969-1974, ובמקביל לכך קצבאות ילדים של הביטוח הלאומי - ילדי עובדים.

נקח משפחה של עשר נפשות. בשנת 1969 קבלה המשפחה 340 לירות. זה הווה אז 11.2% מהשכר הממוצע; בראשית 1974 אותה משפחה מקבלת 569 לירות, עם פיצוי החייקרויות היא מקבלת בחודש פברואר 625 לירות וזה 80% מהשכר הממוצע. אחוז גידול של 183.8.

ל. דיציאן:

כאן כתוב, במודפס, 47.8 ובאופן פתאומי זה קפץ ל-80.8. איך זה אפשרי?

שר הסעד - מ. חזני:

זה צריך להיות 50.9.

במקביל לכך, ישנה טבלה המשקפת את תנועת העליה של קצבאות מ.מ.י. ו-ק.י.ץ. כפי שאתם רואים כאן, משפחה בת שמונה ילדים, שהם עשר נפשות - מקבלת מהסעד 625 לירות ומהביטוח הלאומי 622, ביחד זה 1247 לירות. מזה צריך להוריד 92 לירות.

משפחה בת עשרה ילדים, מקבלת מהסעד 700 לירות ומהביטוח הלאומי 870, ביחד זה 1670 לירות, פחות 92 לירות אם היא לא עובדת.

אני חושב שהטבלה מדברת בעד עצמן. אני רוצה להוסיף עוד משהו - לזה צריך להוסיף ביטוח רפואי שאנחנו משלמים, לא רק בשביל הנזקקים - אלא למעגל יותר רחב. יש להוסיף גם 24 לירות לחודש ביטוח לאומי שאנחנו משלמים בעד המשפחה; 14 לירות שכר דירה, ובמקרים מסויימים במשפחות גדולות זה מגיע ל-500 לירות בחודש. יש להוסיף פטור ממסים מקומיים, ציוד ביתי ראשוני, צרכים מיוחדים כמו סידור ילדים במעון או במוסד פנימייתי.

(המשך - שר הסעד מ. חזני):
אני רוצה לומר, שאם יבוא מחר שר האוצר
אלי ויגיד לי שהוא מעלה את החמיכה -
אני אתנגד לכך. כי חמיכה כלכלית מופרזת יכולה להוות חממה למקרי סעד,
והם לא ירצו להשתקם.

א. נמיר: זה עיקר הבקורת.

שר הסעד מ. חזני:
צריך להרחיב שירותים ובעיקר טיפולים.
זה המוקד. הבעיה היא לא הבטחת הבגסה,
ואם לפני כמה חדשים רעשה הארץ בשל הקרנה בטלוויזיה של שתי משפחות
בנחלאות, שאין להם מה לאכול - זה לא היה מחוסר כסף לקנות אוכל, אלא
יש מקרים שהכסף הולך לדברים אחרים כמו נרקוטיקה או קלפים, או שהאם
לא יודעת איך לארגן את המשבחה, את התפריט ואת תרבות הבית.

אני עובר הלאה. הזכירו כאן את הגידול
הניכר במשך השנים של הנזקקים המקבלים תמיכה כספית. הדבר נובע מכמה
סיבות - יש כמובן תנודות. יוצאות משפחות ע"י שיקום.

סיבה אחת - במידה שעולה שיעור הממוצע
של השכר, אז משפחות שאתמול היו מעל קו העוני, יורדות מחת לקו העוני
וזכאיות להשלמה.

סיבה שנייה - זרימה מחמדת של אנשים
מהמושבים לפרברי הערים, והם הופכים למקרי סעד. עכשו זה קצת פסק.

חלק של הגידול, צריך לזכור, נובע
ממבצע שאנחנו קראנו לו פרסום הזכאות. אנחנו פרסמנו ככל אמצעי
התקשורת, וזה פעל, מי זכאי לחמיכה כלכלית או לשירותים אחרים. זה
הגדיל את המעגל, ואני גאה על כך.

שירותים שמגדילים את ההכנסה העקיפה -
יש צרכים מיוחדים, כמו עזרה ביתית למשפחה מרובת ילדים, ללא החוליה,
לזקן החשוש, הבראה ביגוד וכיוצא באלה. מבצע "צבר" הנקרא - ציוד ביתי
ראשוני - הניח לי 12 אלף משפחות מרובות ילדים.

א. נמיר: כמה קבלה כל משפחה?

שר הסעד מ. חזני:
מה שחמר לכל משפחה. יש לי רשימה
מדוקדקת כמה מיסות וכמה מזרונים
קבלה כל משפחה. יש להשלים את המעגל של 18 אלף משפחות לפי הערכה שלנו.
התקציב של השנה לא מבטיח את גמר המפעל.

ביטוח רפואי, עזרה להעברה מדור
מצוקה לדור מאושר, אספקת צרכים רפואיים שלא מקבלים בשרותי הרפואה
כמו, ריפוי שיניים, משקפיים, פרומזה וכיוצא באלה.

עיקר העבודה במשרד עומדת על דור העתיד,
ואנחנו נלחמנו בדעה אשר מקובלת במדינה "הזמן יעשה את שלו". זה לא כך.
העוני והמצוקה עוברים בירושה, אפילו את ההכנסה מובטחת ויש שירותי
חינוך אוניברסיטליים. כאשר הבית לא יכול להקנות לילד את ההגלים
הראשוניים, הוא לא יכול להנות מהשירותים האוניברסיטליים, הוא משתעמם
ויוצא לרחוב.

הדבר הראשון מתחיל במעון יום. אלה
מעונות ילדים בשביל ילדים שבבית אינם יכולים לקבל את ההכנה לגן
מסיבות ידועות. יש תנופה גדולה בבניית מעונות. הביס הושלמו כבר.
הכפלנו את השתתפותנו בתשלום. כי ארגוני הנשים לא יכלו לשאת זאת
בעצמם. דבר זה נותן תוצאות טובות. צריך להמשיך בזה.

(המשך - שר הסעד מ. חזני):
אנחנו מצמידים עובדות סוציאליות
לבתי-ספר שמאחרות את הבעיות לפני
שהן הופכות אצל הילד לבעיה חברתית, ולפני שהוא יצא לרחוב ובא
לגבול ההדרדרות.

שרות נוסף - מענק לחלמידים הכולל
ביגוד, ספרים, טיולים. עברנו בכל הכחות הגבוהות וגמרנו בכחות
הגמוכות. התקציב של השנה הבאה, מבטיח מענק לכל הילדים וזה מקיף
יותר ילדים אשר הם בקו העוני המקובל.

מספר גדול של ילדים, בכל הגילים,
מגיל יום עד גיל צבא, נמצאים במוסדות פנימייתיים או במרכז קהילתי,
משפחות אומנות באותם מקרים שחייבים להוציא את הנער או הנערה מהבית,
כי הם לא יכולים להשאר במסגרת המשפחתית.

יש שירותים לילדים עזובים, יש מפתחים.
הם מצילים ילדים שנפלטו מכל מסגרת שהיא. אני מצטער שאין רשת יותר
רחבה של מפתחים.

תחנות ייעוץ לאזרח, מועדונים שצריך
לפרוש אותם על פני מפת הארץ, ספריות וצעצועים, קידום הנושא של
תרבות הדיור, הנושא של הילד המפגר. נמצאים עתה בבניה בהיקף עצום
מוסדות כאלה במסגרת תכנית חמש שנתית, אשר שנתיים ממנה כבר עברו.
יש פיגור מסויים בבניה עקב המלחמה. תוך שנתיים לא יסאר ילד ממתין
יותר משנה לסידורו במוסד. אח"כ נגיע לסגירת מוסדות שהם מחת
לסטנדרט, ובמקרים מסויימים שהקדמנו שלב א' לשלב ב', סגרנו שני
מוסדות, שאי-אפשר היה יותר לקיים אותם.

תחנות איבחון וייעוץ להורים. הוא
הדין בתחום הזקן - קודם כל הבנסה. אלה שאין להם מקור הכנסה אחר
מחוץ לקיצת הביטוח הלאומי מקבלים הט"ש המתבטאת בסכום מסויים,
ישנם אלפים שאינם זכאים לקיצאות מהביטוח הלאומי והם מקבלים
מביטוח לאומי מחוץ הקציבנו. אנחנו קוראים לזה קז"ם. ביחד עם זה -
140 מליון לירות בשנת התקציב הבאה לאותה מטרה של הבטחת הכנסה.

ב.צ. קשת: האם עולה חדש מקבל הקצבה מהביטוח
הלאומי?

שר הסעד מ. חזני: הוא מקבל מהביטוח הלאומי דרך הסעד.

ישנה עכשו תכנית לפיתוח שרותים למען
הזקן. עומדים לבנות סריה אחת של בתי אבות בסכום של 35 מליון לירות.
מתחילים גם בתכנית אחרת שהקצבנו לזה 200 מליון לירות. המגמה היא
לא לשלוח לבתי אבות את אלה שאינם זקוקים לסייעוד, אלא לאפשר להם שיבה
טובה במקום מגוריהם. לשם כך יש מועדוני קשישים, ארוחות חמות, הבדאה
ונופש, קייטנות וכיוצא באלה.

מט"פ לזקנים תשושים. שיקום מוגבלים,
ולכך יש כמה דרכים. יש שיקום אשר גורמים לכך שאדם הופך לעצמאי, אם
בפרנסה מלאה או חלקית וזה גם טוב. יש מפעלים מוגנים שאנחנו מקיימים
אותם. הוא עובד שם ומשחקם. כמובן שהוא לא מכניס כל מה שהוא משתכר,
ואנחנו משלמים. אותו הדבר לגבי עוורים.

לפני שאני מדגים את הדברים שאמרתי
בכמה נחונים, אני רוצה לעמוד על עוד שתי נקודות. האחת היא בעיית
כח אדם מקצועי. מאות תקנים של עובדים סוציאליים ברמה אקדמית-אינם
מאויישים, והפער ילך ויגדל. יש עכשו פניה לאוניברסיטאות ולבתי-הספר
לעבודה סוציאלית הרבה יותר מאשר קודם. יש מילגות, אבל האוניברסיטאות
אינן קולטות. הקיבולת מוגבלת.

ל. דיציאן:

מתקבלים 20% עד 25% מהפונים.

שר הסעד מ. חזני:

אנחנו פונים לעובדות סוציאליות שעזבו את העבודה, שיחזרו אליה, ובעזרת המדרשה שאנחנו מקיימים בירושלים והמכון להכשרת עובדים סוציאליים, אנחנו מספקים עובדים סוציאליים הנקראים "כשירים" לא אקדמאיים. או נקראים "מטפלים חינוכיים".

הנושא הסבוך השני הוא השתתפותנו בחקציבי הרשות המקומית לצרכי השירותים הסוציאליים. בשנת 74-75 אנחנו נגיע להשתתפות של 75% מתקציבי הסעד של כל הרשויות המקומיות. עתה אנחנו עומדים על 60% השתתפות. כמובן, שישנם מקומות אשר שם מגיעה השתתפותנו ל-90%-95% מתקציבי הסעד, כמו עיריית פיתוח.

ההשתתפות שלנו אינה רק להקל על גזבר העירייה, אלא היא מותנית בהרחבת השירותים מצד העירייה.

אני רוצה לתת כמה נתונים מעטים מחוץ הרשימה הגדולה הזאת.

מקבלי חמיכה כלכלית - בשנת 1970 היו 19 אלף, היום זה 28 אלף משפחות. הגידול אבסולוטי; מקבלי ביטוח רפואי זה מעגל יותר רחב ממקבלי חמיכה - בשנת 1970 - 33 אלף, ובשנת 1974 - 40 אלף. עליה של 21%; מקבלי השתתפות בדיוור - זה מתחיל בשנת 1972 - 2,100, ובשנת 1974 - 5,300; עזרה ביתית לצרכים מיוחדים - זה מתחיל בשנת 1972 - 9,064 ומגיע בשנת 1974 ל-16,250 משפחות, לאו דווקא מקבלי חמיכה כלכלית; החזקת זקנים במוסדות - זה לא מספיק, ישנם הרבה זקנים שצריך להעביר לבתי אבות ואין מקומות - בשנת 1970 - 725 ובשנת 1974 - 1,890; מתן ארוחות חמות - 500 ארוחות בשנת 1970, ובשנת 1974 - 1,300. גם כאן צריכים להרחיב; שיקום סוציאלי - בשנת 1970 - 990, ובשנת 1974 - 2,800; אחזקת ילדים במעונות - בשנת 1970 - 8,700, ובשנת 1974 - 14,700; אחזקת ילדים במעונות יום - בשנת 1970 - 6,400, ובשנת 1974 - 13,000. במשך השנה חסתיים בניית הרבה מעונות. אין גידול רגאלי בין 1974 ל-1973, התקציב לא מאפשר לקלוט כאן יותר.

מענקים לתלמידים נזקקים - בשנת 1970 - 3,800, ובשנת 1974 - 155,000. גם פה יש דרוג יותר גבוה מאלה שזכאים לתמיכה; סידור מפגרים במוסדות - בשנת 1970 - 2,100, ובשנת 1974 - 2,800; סידור מפגרים במעונות יום - בשנת 1970 - 1,450, ובשנת 1974 - 1,950. זו לא עליה משמעותית; עזרה ביתית למפגרים - בשנת 1970 - 200, ובשנת 1974 - 200; שרותים לעוורים - בשנת 1970 - 824, ובשנת 1974 - 1,200; ילדים במפח"נים, מס' הכתומ - תקופה מסוימת חלה ירידה, כי מפתנים קטנים נסגרו - בשנת 1970 - 109, ובשנת 1974 - 133; הכשרת עובדים סוציאליים ומדריכים לא אקדמאיים, אלא "כשירים" - בשנת 1970 - 276, ובשנת 1974 - 700. זה גידול משמעותי, אבל לא מספיק.

יש עוד נתון שמשקף את מבנה התקציב אשר משפיע על העבודה ולא משאיר לנו מרחב תמרון להרחבת שירותים.

סיוע ורווחה - זה לבד 164 מליון לפי התעריף של היום. אם נוסיף לזה עוד 140 מליון לזקן, ובשבילנו זה 130 מליון קז"ם והט"ס ורק כ-10 מליון פעולות מקומיות. כל אלה ביחד מסתכמים בכ-300 מליון מחוץ 525 מליון שהם חמיכות או הבטחת הכנסה.

אני מתייחס למספרים הגדולים. ילד ונוער - 107 מליון ו-738 אלף לירות. גידול של כ-30%. זה לא מספיק. מוסדות - 25 מליון ו-300 אלף; גנתיף לזה את המפגרים וחסות - הכל ביחד כ-150 מליון. זאת אומרת ש-450 מליון הם משועבדים ואי-אפשר לתמרן.

אין כל פרופורציה בין הגידול של המכוון למדרשה ומחקר, לבין דברים

היו"ר ח. גרוסמן:

אחרים.

בדיוק על זה אני מצביע מתוך 525 מליון לירות - 450 מליון לירונג קבועים מראש, והם עולים עם עליית המדד. כל היחר - כ-10% מהתקציב, שזה לכאורה חופשי, צריכים להתחלק בין שאר הסעיפים.

שר הסעד מ. חזני:

מאיזה תקציב משלמים משכורתם?

א. נמיר:

זה מופיע בשורה האחרונה בכת אדם במשרד. זה לא כולל לשכר.

א.מ. קורץ:

ומהיכן הלשכות מקבלות את המשכורת?

א. נמיר:

זה נכלל בתקציב של הרשות המקומית. העובדה במחלקת הלוציאלית מקבלת את משכורתה לא מן המשרד, אלא מן הרשות המקומית. אנחנו משתתפים ב-75% מההוצאות בפועל.

א.מ. קורץ:

אני מציע, מכיוון שיש הרבה שאלות, שאנחנו עכשו לא נתחיל בדיון ובשאלות,

ל. דיציאן:

ונקדיש ישיבה מיוחדת למטרה זו.

אני מציעה, שנשמע חלק מהשאלות היום, כדי לאפשר לנציגי משרד הסעד להבין את התשובות. אני מבקשת שהשאלות תהיינה קצרות.

היו"ר ח. גרוסמן:

לדעתי, זהו נושא ליוחד משתי ישיבות.

שר הסעד מ. חזני:

לא אמרתי שאנחנו נגמור בשבוע הבא. אני מציע שנחיל עכשו בשאלות

היו"ר ח. גרוסמן:

ובשבוע הבא נמשיך.

אני מבקשת לדעת מה קרה עם מענקי ביגוד וספרים לחלמידים? נודע לי שהשנה ישנם ילדים רבים שלא קבלו מענקי ביגוד.

א. נמיר:

אני מבקשת לדעת כמה בס"ה - לא אלה שחופפים - מקבלי תמיכה סעד זו או אחרת במדינת ישראל?

אני רוצה לדעת אם יש לכם איזשהו

מעקב מה מספר המשתקמים, ואני אומרת את זה לא במקרה, משום שאני יודעת שיש גידול בלתי פוסק במספר מקבלי המענקים.

מעונות יום - אני לא רוצה לשאול

כעת, כי יש בנושא הזה יותר מכמה שאלות, אבל בכל זאת אני מבקשת לדעת אם משרד הסעד בדק את נושא שיטת השלמת ההורים. כידוע אם נכנס ילד למעון ילדים, ההורים צריכים לשלם בין 5 עד 15 לירות. רוב ההורים אינם משלמים אף פרוטה אחת ובארגוני הנשים אין דרך לחייב אותם.

אני רוצה לדעת, האם יש לכם מספרים

בענין מועדוני כביסה. אני יודעת שלרוב המשפחות יש מכוונות כביסה בבית.

הייתי מבקשת, אם אפשר, לקבל רשימה

של תקציב הפיתוח. מה הם המוסדות שהולכים להקים אותם?

(המשך - א. נמיר):

ובנושא אחזקת המעונות - מה שאחם
נותנים לילד היום, מכסה לא יותר
מחצי מעלות ילד במעון וזה משאיר את ארגוני הנשים במצב קטסטרופלי.

שר הסעד מ. חזני:

הגדלנו את השתתפותנו בחודש ינואר.

א. נמיר:

אני מבקשת לא לקרוא לאנשים אלה
"עניים". אולי "דלי אמצעים" - זה

יותר טוב.

ל. דיציאן:

בעמוד הראשון - במקביל תמיכה כלכלית -
יש גידול אבסולוטי של 47%. אני רוצה
לדעת האם זה נובע מגידול ממשי של נצרכים או בהעמקת התמיכה.

אחזקת זקנים במוסדות - גידול, בביכול,
מרשים של 160%. מה לפי הערכתכם המספר שדרוש על-מנת לענות על הדרישות
הצודקות?

שיקום סוציאלי - כמה נסיונות היו,

וכמה הצלחות?

אחזקת ילדים בפנימיות - אותה שאלה

כמו עם הזקנים.

סידור מפגרים במוסדות - כמה יש
הזקוקים ואינם יכולים מחוסר מקום להתקבל, ומה הוא הסכום הדרוש כדי
לענות על הצרכים?

שר הסעד מ. חזני:

כאן זו לא בעיה של כסף. יש לנו כמה
שדרוש. פה הבעיה היא של ביצוע הבניה.

ל. דיציאן:

והפרסונל עצמו.

שר הסעד מ. חזני:

הבניה לוקחת שנתיים, ובמשך אותה
קופה אנו מכינים פרסונל.

ל. דיציאן:

מה הסיבה שיש כפילות של השירותים
הסוציאליים, מצד אחד מטעם המדינה,

ומצד שני מהרשויות המקומיות?

שר הסעד מ. חזני:

לפני כמה חדשים הצגתי על שולחן
הממשלה חכניה חמש שנתית לפיתוח
שירותי הרווחה. שם יש תשובות רבות לשאלות שנשאלו.

היו"ר ח. גרוסמן:

נודה לכם אם תביאו לנו את החוברת.

י. בארי:

האם אתם עוסקים, ומה התוצאות של
הפעולות להפיכת אנשים נצרכים

ליצרנים?

באשר לביטוח הלאומי - האם משרד
הסעד ערוך לאותם צדדים של קביעה אם אדם נפגע בעבודה, מי זכאי
לגימלה עקב פגיעה בעבודה, וקביעת אחוז הנכות?

היו"ר ח. גרוסמן:

אני חושבת שפעם נצטרך לקיים ברור
על הנושאים ה"גבוליים" בין עבודה,

סעד ובריאות בקשר לנכות וכן הלאה.



י. בארי:

נאמר פה, שהביטוח הלאומי צריך לעסוק רק בגביה ובחשלומים, לכן,

נשאלו השאלות הללו.

האם קיימת אבחנה בנוגע לסעד חלקי, בין מפרנסים עצמאיים לבין מפרנסים שכירים?

נוכח שיטת החינוך החדשה, כשיש תלמידים נחשלים יותר ומפוחחים יותר - מה הן האפשרויות שמשרד הסעד מעניק לו כדי לאפשר לו לעמוד בתחרות עם התלמידים המפוחחים יותר.

מ. דרובלס:

היות וחלק מהשאלות נשאלו, אני רוצה לשאול כמה שאלות שלא נשאלו.

בסעיף ארוחות חמות - מופיע בשנת 1970 - 500, ובשנת 1974 - 1300, וכפי שהשר אמר - זה לא מספיק. אני יוצא מתוך הנחה שזו לא הוצאה תקציבית רצינית. מה הסיבה שלא ניתן פה להבטיח את כמות הארוחות הנדרשת?

בסעיף התקציבי - אנחנו רואים תוספת כח אדם לשנת 1974 בלשכות - 4.000 ובמשרד - 6.000. מה היה התקציב המאושר לבח אדם בשנת 1973?

היו"ר ח. גרוסמן:

אדוני השר, אם זה כך, שקיצבאות הזקנה וההסבה הסוציאלית, למעשה, נלקחו מתקציב הסעד - השאלה היא, האם משרד הסעד היה שותף להסכמים או לברורים האחרונים בקשר לפיצוי על ההתייקרויות, שכפי שמסחבר, תהיה תוספת יוקר לשכירים בסדר גודל של 6%, כאשר הקיצבאות יעלו ב-3%. האם זה נכון?

כאשר רואים בטבלה מה התשלום למשפחה עם עשרה ילדים - זה עושה רושם. אבל, כאשר רואים מה התשלום למשפחה עם ארבעה ילדים, רואים שזה מעט.

שר הסעד מ. חזני:

ככל שהמשפחה קטנה יותר, מצבה יותר קשה. זקן גלמוד - מצבו יותר קשה.

היו"ר ח. גרוסמן:

כמה משפחות, או כמה יחידות התווספו לטיפול של משרד הסעד בעקבות מצוקות שהמלחמה גרמה? קראתי בעתון שבערך 1500. האם זה נכון?

ה. זיידל:

אני רוצה לבקש סליחה על האיחור. ייתכן שאחה הסברת את זה כאן לגבי קיצבת ילדים מהביטוח הלאומי, ואני רואה את אחד העווחים הגדולים הקיימים בכל הנושא של קיצבות ילדים. אנחנו רואים מה התמיכה שמקבלת משפחה בת שני ילדים, ומה התמיכה שמקבלת משפחה בת ארבעה ילדים. היות ולא פעם עסקנו בנושא זה בהסתדרות, הייתי רוצה לשמוע הסבר לזה.

דבר שני - אני יודע שיש לשר הסעד דעה בנושא של משרד לביטוח סוציאלי. אני מקווה שבישיבה הבאה נשמע את השר בעניין זה.

היו"ר ח. גרוסמן:

על זה כבר דברנו בהתחלה.

אני דברתי קודם על קיצבות זקנה. אבל יש עוד משהו שלא הוסבר כאן וזה בעניין מ.מ.י. וק.י.ז. גם שם זה עלה ב-3% במקום תוספת יוקר של 6%. איך זה שדבר כזה נעשה בלי משרד הסעד.

א.מ. קורץ:
אני הייתי מציע שנתייחס בעיקר
ובראש וראשונה לאותה טבלה שהיא

כולה מותנית במדיניות של משרד המעו, וזה בא לידי ביטוי עד
לארבע נפשות במשפחה. אני מציע שזו תהיה נקודת המוצא לויכוח
ולדיון. כשמשפחה של ארבע נפשות נזקקת, היא מקבלת עכשו 560 לירות,
כלומר, 140 לירות לנפש. כמובן, שהבודד והזוג סובלים, אבל תראו
שהבודד לא מקבל 160 לירות, אלא 215 לירות. כלומר, נקודת המוצא
שלנו היא ארבע נפשות, ואנחנו גדלים לכל נפש, אבל אנחנו לא גדלים
כשמתווסף לזה מ.מ.י. וק.י.ץ. וזה לא נתון כל כך למעורבותנו בכל
התשלום הזה.

היו"ר ח. גרונמן:
בשבוע הבא נשמע את החשובות.
נקיים שתי ישיבות בשבוע הבא,

ביום שלישי וביום חמישי.

תודה רבה. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15